

TÖRTÉNELEM

„A” VÁLTOZAT

7. évfolyam

Évi óraszám: 74 óra

CÉLOK ÉS FELADATOK

- Az emberiség őskorának és ókorának megtanítása.
- Az áttekintendő korok kronológiai adatainak és topográfiai ismereteinek elsajátítása.
- Az emberi társadalom kialakulási folyamatának, az első civilizációk megszületésének, az ókori keleti civilizációk jellemzőinek, az ókori görögség gazdasági, társadalmi, politikai és kulturális viszonyainak, a római birodalom kialakulásának, integráló szerepének és a kereszténység világtörténelmi jelentőségének megértése és értelmezése.
- Európa koraközépkori fejlődésének bemutatása; a római örökség továbbélésének jelzése.
- "Európa születése"

KÖVETELMÉNYEK

A tanuló

- legyen képes az emberiség őskorának és ókorának áttekintésére, a legfontosabb, történelmi jelenségek és események megismerésével
- legyen tisztában a legfontosabb történelmi színterekkel és kronológiával
- ismerje a megtanított civilizációk, anyagi és szellemi kultúráját, azok sajátosságait
- lásson összefüggéseket és folyamatot az őskor, ókori keleti, görög, római és kora-középkori európai kultúrák között
- empátiával igyekezzen megérteni a hajdan volt emberek mindennapjait
- tisztelje a múlt szellemi eredményeit
- jusson el a forráselemzések alapszintjéhez

FEJLESZTENDŐ KOMPETENCIÁK

1. Ismeretszerzés, tanulás

Ismeretszerzés tárgyak, épületek, képek közvetlen megfigyeléséből, hallott és olvasott szövegből. A műveltségi területhez kapcsolódó szövegek értő olvasása. Kulcsszavak és kulcsmondatok keresése szövegekben.

2. Kritikai gondolkodás

Kérdések önálló megfogalmazása a tárgyalt témával kapcsolatban. A lényeg kiemelése írott és hallott szövegből. Adott történetben a valós és a fiktív elemek megkülönböztetése. Érvek gyűjtése a saját vélemény alátámasztására. Ellenérvek gyűjtése meghatározott álláspontok cáfolására. Feltevések megfogalmazása egyes társadalmi jelenségek háttéréről, feltételeiről, okairól.

3. Kommunikáció

Saját vélemény érthető megfogalmazása. Mások véleményének türelmes meghallgatása és figyelembevétele. Események, történetek elbeszélése emlékezetből élőszóban.

4. Tájékozódás térben –időben

Az idő tagolására szolgáló kifejezések használata. Időmeghatározás más ismert eseményre, jelenségre való utalással, kronológiai adatok rendezése. Néhány kiemelt esemény, jelenség időpontjának ismerete. A tanult helyek megkeresése a térképen.

5. Történelmi események és jelenségek problémaközpontú bemutatása

Legyen képes a felsorolt történelmi tényezők közül az okokat és a következményeket összekapcsolni. Legyen képes a különböző felsorolt történelmi tényezők közül kiválasztani az adott történelmi esemény okait, következményeit. Legyen képes a fontos történelmi eseményeket sorrendbe állítani, évszámokkal, nevekkel és helyekkel összekapcsolni. Legyen képes megadott segítséggel (pl. térképvázlat, kronológiai tábla, forrás) konkrét eseménysorokat bemutatni.

TARTALOM

Az emberiség történetének kezdetei.

Az ember legrégebbi nyomai a Földön. Az Olduvai hasadék. A homo habilis, homo erectus. Vértesszőlős. Az előember korának technikai újításai. A neandervölgyi ember. Sírleletek.

A jégkori vadászok élete.

A cro-magnoni ember. A jégkorszak. A vadászok eszközei, táborhelyek, öltözködés. A művészet, a mágia. A Föld benépesülése.

A jégkorszak vége.

A felmelegedés hatása az élővilágra. Az északi rénszarvasvadászok. Folyóparti halászok és madarászok. Íjas vadászok Európában. Gyűjtögető-arató vadászok Ny-Ázsiában és É-Afrikában. Az egyenlőtlen fejlődés.

Az élelemtermelés kezdetei.

A házasítás ; A földművelés. a földművelés és következményei.

A nagy folyóvölgyi államok a bronzkorban. (Kr. e. III-II. évezred)

A civilizáció hajnala. A fémek felfedezése. Öntözéses földművelés. Az állam. Az írás kialakulása.

A világ első államai: a sumer városállamok.

A sumérok, városállamaik, vallásuk. A templomgazdaság. Az ékírás. Úr feltárása. Sumer pusztulása.

Az Óbabiloni Birodalom.

Hammurapi és törvényei.

Egyiptom

Az egységes Egyiptom kialakulása, Egyiptom története. A fáraó. A fővárosok. Az egyiptomi írás. A túlvilághít, balzsamozás. Temetkezési szokások az Óbirodalom idején. A piramisok. A Királyok völgye. Az egyiptomi vallás, a papság és a tudományok.

Az Égei-tenger vidéke és a bronzkori Európa (Kr.e. II. évezred)

A krétai civilizáció.

A sziget földrajzi viszonyai. A krétaiak gazdálkodása, települése. A knosszoszi palota. Vulkánkitörés Théra szigetén (Szantorin)

A mükénei kor.

Az akhájok és írásuk. Hétköznapjaik. Mükéné. A mükénei kor kereskedelme.

Az európai bronzkor és a tengeri népek.

Európa lakói. A megalitok. Bronzleletek. A tengeri népek és megállításuk.

A vas korának államai Ny-Ázsiában. (Kr.e. I. évezred)

A zsidó állam.

A héberek, a zsidók vallása. Dávid és Salamon. A zsinagóga és a zsidóság jelképei.

Fönícia városállamai.

A terület természetföldrajzi jellemzői. A tengeri kereskedelem. Az írás. A városok hanyatlása.

Az Asszír Birodalom.

A hadsereg. A birodalom kialakulása. Városok. Ninive. Asszurbanipal könyvtára. Az Asszír Birodalom pusztulása.

Az új birodalmi főváros Babilon.

A város elpusztítása és újjáéledése. A város jellemzői. Az Újbabiloni Birodalom pusztulása.

A régi görög világ. (Kr.e. I. évezred)

A görög föld és lakói.

A görög törzsek. Táj és életforma. A görög gyarmatosítás és következményei. Az írás, hajózás.

A munka és pénz világa.

Földművelés és állattenyésztés. Kézműves műhelyek. A pénz megjelenése. Piac és kereskedelem.

A görög államok.

Polisz és polgár. Spárta; a törvények. Attika. A születési előjogok megszűnése. A türannisz.

Vallás, templom, szentély.

Istenek és hőszok. Mitológia. Atlétikai, zenei, költői versenyek.

Görög hétköznapiak.

Városépítéset, öltözködés, születés és halál. Oktatás, nevelés. A nők helyzete. Lakomák.

A görög-perzsa háborúk.

A perzsák birodalma. Az első összecsapás. A győzelem hatásai.

Athén fénykora.

A demokrácia. Gazdasági élet; Peiraieusz. Periklész kora. A görög színház. A demokrácia jövedelemforrásai.

A görög kultúra elterjedése Keleten.

A poliszrendszer válsága. Makedónia. A hellenisztikus államok. Alexandria. A szaktudományok, művészetek.

A Római Birodalom. (Kr.e. 6.sz.-Kr. u. 5.sz.)

Róma és a római nép.

Legrégebbi lakói. A plebejusok harca a politikai egyenjogúságért. A köztársaság államrendje. Az itáliai szövetségesek. A coloniák.

Birodalom és hadsereg.

A birodalom kialakulása. A provinciák, a hadsereg. A fegyverzet és felszerelés, a katonai tábor. A győztesek jutalma.

Az államrend átalakulása.

A köztársaság válsága. A polgárháborúk. A principatus.

A császárság kora.

A birodalom központja. Vívezeték és fürdők, lakóházak. Utcák és boltok. Szórakozás.

Az egységes birodalom.

A birodalom határai. A válság és a válság megoldási kísérlete. A dominatus. Jogrend Igazgatás. Gazdasági egység. A birodalom kettéosztása, bukása.

A kereszténység első századai.

Kialakulása. Palesztina; a messiás várása. Az esszénusok Keresztelő Szt. János. Az Újszövetség; Jézus.

Az első keresztények.

A legkorábbi gyülekezetek. A zsidó háború. A „Páli fordulat” A kereszténység elterjedése a Birodalomban. Az első híradások. A keresztények üldözése, az üldöztetés vége. Nagy Konstantin. Az első zsinat; az új államvallás. Az egyház.

Új erők Nyugaton (Kr.u. 4-7. sz.)

A limestől északra élő népek.

A kelták, a germánok. A hunok.

A népvándorlás.

Az első hullám. Barbarok a védelemben. A rajnai határ összeomlása. Britannia. Attila birodalma.

Germán királyságok

A vandálok. A nyugati gótok. A keleti gótok. A frankok; angolok és a szászok.

Szerzetesek és kolostorok.

A remeték. Baszileosz és a baziliták. Szt. Benedek. A kelta egyház. Hittérítők. Zarándokhelyek és ereklyék.

TANKÖNYV

forrásgyűjtemények

Gönczöl Enikő: Óskor, ókori civilizációk

Száray Miklós: Történelem I.

Történelmi atlasz a középiskolák számára

Földrajzi atlasz a középiskolák számára

TÖRTÉNELEM

8. évfolyam

Évi óraszám: 74 óra

CÉLOK ÉS FELADATOK

- A koraközépkori Európa és az Arab Birodalom történetének megismertetése.
- Európa régiói középkori történetének megtanítása (minimális kitekintéssel a többi kultúrkörre).
- A magyar nép eredete, vándorlása, államalapítása, valamint a középkori Magyarország történetének megtanítása
- Nyugat-, Közép- és Kelet- Európa gazdasági, társadalmi, politikai és vallási szellemi viszonyainak áttekintése a középkor egyes szakaszaiban.
- A nagy földrajzi felfedezések előzményeinek, feltételeinek megismertetése.
- A történelmi folyamatok adatsorokkal, forrásokkal, ezek elemzésével való megvilágítása.

KÖVETELMÉNYEK

A tanuló

- legyen képes az európai középkor és benne részletesen Magyarország történetének áttekintése, az egyes témákban megjelölt legfontosabb történelmi jelenségek és folyamatok megismerésével
- ismeret szintjén sajátítsa el az egyetemes és a magyar történet 1492-ig, illetve 1526-ig törzsanyagként megjelölt kronológiai és topográfiai tényadatait
- ismerje a megtanított korszakok anyagi és szellemi kultúrájának fogalmait, jellemzőit
- értse és értelmezze a gazdasági, társadalmi, politikai és szellemi kulturális folyamatok adott korban megjelenő sajátosságait
- lássa az összefüggéseket és folyamatokat az ókori római és a koraközépkori, az egyetemes európai és a magyar történelem között
- ismerje meg és növekvő empátiával igyekezzon megérteni a részletesebben tanulmányozott történelmi korszakok és régiók, illetve a hazai emberek mindennapi életét, tevékenységét

FEJLESZTENDŐ KOMPETENCIÁK

1. Ismeretszerzés, tanulás

Információk gyűjtése adott témához iskolai vagy más könyvtárban, interneten. A gyűjtött adatokról rövid tartalmi ismertető készítése. Néhány kézikönyv, atlasz, lexikon használata. A tanultak felhasználása új feladathelyzetben.

2. Kritikai gondolkodás

Többféleképp értelmezhető szövegek jelentésrétegeinek feltárása. Híres emberek, történelmi személyiségek jellemzése. A cselekvés és annak következménye közötti kapcsolat felismerésének gyakorlása. Történelmi jelenségek elbeszélése különböző szempontokból. Önálló vélemény megfogalmazása társadalmi, történelmi jelenségekről, eseményekről és személyekről.

3. Kommunikáció

Szóbeli beszámoló a saját tapasztalatokról, önálló gyűjtő-, illetve kutatómunkával szerzett ismeretekről. Fogalmazása írása valamely történelmi-társadalmi témáról.

4. Tájékozódás térben – időben

A tanultak elhelyezése az időben a kiemelt időpontokhoz képest. Események, jelenségek időrendbe állítása. A térkép legfontosabb elemeinek felismerése. Események, jelenségek leolvasása történelmi térképekről. Események kapcsolása a tanult helyekhez.

5. Történelmi események és jelenségek problémaközpontú bemutatása

Tudja a nagy történelmi korok és a kisebb korszakok sorrendjét megállapítani, jellemzőiket felsorolásból kiválasztani. Tudjon kiválasztani jelentős magyar és egyetemes történelmi személyiségeket, akik egymással kapcsolatban álltak. Legyen képes a felsorolt történelmi tényezők közül az okokat és a következményeket összekapcsolni.

TARTALOM

A Bizánci Birodalom (Kr.u. 6-7 sz.)

A Keletrómai Császárság Justinianus kísérlete. Gazdaság, társadalom.

A népvándorlás új hulláma.

Az avarok; a longobárdok, a szlávok. Perzsák. A birodalmi eszme.

A Bizánci Birodalom

A császári udvar. Az állam igazgatása. A kincstár bevételei. A bizánci társadalom és a főváros.

Az Arab Birodalom (Kr.u. 7-11.sz.)

Az arabok és az iszlám. Arábia lakói. Mekka, Mohamed. Az iszlám és tanai. A Korán és a Szunna.

A szent háború és a birodalom

A dzsihád. A meghódított területek igazgatása. A birodalom népei és gazdálkodása.

Az iszlám világ kulturális központjai.

Mecsetek és minaretek. Bagdad. A Kordovai kalifátus. Az Arab Birodalom vége.

A Karoling Birodalom (Kr.u. 8-9.sz.)

A Frank királyság. A föld hatalma; a birodalom kialakulása. A szászok megkeresztelkedése. A frank feudalizmus. Közigazgatás; egyház.

A császárság

Nagy Károly uralkodása. A Karoling - reneszánsz. a Frank Birodalom felbomlása.

A birodalom határain túl.

Normannok, bolgárok. Kereskedők K. Európában.

Az érett feudalizmus Ny-Európában a XI-XIII.sz-ban.

A mezőgazdaság átalakulása. A jobbágyság. A földbirtokos nemesség és az egyház. Az ipar, kereskedelem, városok. A pápaság és császárság küzdelme. A keresztes háborúk és eretnekmozgalmak. A középkori kultúra. Rendi monarchiák Ny-Európában.

A magyar nép kialakulása, vándorlása, honfoglalása államalapítása.

Források a magyarokról. A kettős honfoglalás Államalapítás; Géza és Szt. István. Az államszervezet. Gazdaság és társadalom a XI-XIII. században. A királyi hatalom hanyatlása, az Aranybulla. A tatárjárás és következményei. Belháborúk. A kultúra fejlődése.

A feudalizmus átalakulása Ny-Európában a XIV-XV.sz.-ban.

Közép és Kelet-Európa fejlődése. A feudalizmus válságának jelei Ny-Európa gazdaságában és társadalmában. A német-római Birodalom és a pápaság a XIV-XV.sz.-ban. Közpotosított királyi hatalom Ny- Európában. Az itáliai városállamok. A humanizmus és reneszánsz. Kelet és Délkelet-Európa népei. Lengyelország, Csehország és Magyarország fejlődése a XIII-XV. sz.-ban.

Az érett feudalizmus Magyarországon a XIV-XV. században.

A tartományuri hatalom felszámolása az Anjouk idején. A paraszti árutermelés és városfejlődés a XIV-Xv. sz.-ban. Társadalmi változások a XIV-Xv.sz.-ban.

Rendi fejlődés és központosító törekvések a XV. sz. első felében.

Hunyadi Mátyás. A központosított királyi hatalom szétesése. Az 1514. évi parasztháború. A mohácsi csata és következményei. Az érett feudalizmus Magyarországon.

TANKÖNYV

forrásgyűjtemények

Száray Miklós: Történelem I.

Száray Miklós-Szász Erzsébet: Történelem II.

Szabó Péter: Történelem II.

Történelmi atlasz

Földrajzi atlasz

TÖRTÉNELEM

9. évfolyam

Évi óraszám: 74 óra

CÉLOK ÉS FELADATOK

- Az újkor egyetemes és magyar történetének a nagy földrajzi felfedezésektől kb. az 1820-as évekig való megtanítása.
- Az egyetemes történelem az óvilági és újvilági kultúra találkozásának részletes elemzése és globális következményeinek (gyarmatosítás) megmutatása után Európa központú Magyarország 1526-1820-as évek közötti történelmének részletesebb megismertetése, európai szemléletű értékeléssel.
- Az emberi társadalom újkorának, új gazdasági, társadalmi, politikai és szellemi viszonyainak, ezek magyarországi sajátos megjelenési formáinak értékelése, értelmezése.
- Az egyetemes és magyar történelmi folyamatok fogalomrendszerének megismertetése az összefüggések, kapcsolódások, visszahatások megértésére.
- A történelem tananyag, különösen a részletesen elemzett egyetemes és magyar történelmi események kapcsán bővüljön alapfokú közgazdasági, szociológiai, politikai, jogi és az eddigiéknél elmélyültebb filozófiai és művészettörténeti ismeretekkel.
- A történelmi folyamatok adatsorokkal, forrásokkal, ezek elemzésével való megvilágítása.
- A világ XIX. sz. eleji állapotáról globális kép kialakítása.
- A korábbi tanulmányok ismereteinek felszínre hozatala, ismételtetése, szintetizálása.
- Az ipari forradalom és következményeinek bemutatása.
- Tantárgyi koncentráció az irodalommal és a művészettörténettel.
- A magyar nemzeti mozgalom kibontakozásának és a hazai polgárosodás elindulásának megismertetése, a nemzeti kultúra diadala.
- A XIX. sz. eleji Magyarország bemutatása

ÁLTALÁNOS KÖVETELMÉNYEK

A tanuló

- legyen képes az emberiség 1492--1820-as éveinek és Magyarország 1526-1820 közötti történelmének áttekintése, az egyes témákban megjelölt legfontosabb történelmi jelenségek és folyamatok megismerésével
- ismeret szintjén sajátítsa el az adott időszak egyetemes és magyar történelem törzsanyagként megjelölt kronológiai és topográfiai tényadatait.
- ismerje a megtanított korok, országok és főként Magyarország XVI., XVII., XVIII. századi anyagi és szellemi kultúrájának fogalmait, jellemzőit
- értse és értelmezze a gazdasági, társadalmi, politikai és szellemi folyamatok adott korban megjelenő sajátosságait, legyen képes a magyarországi viszonyok elemzésére
- lássa az egyetemes és magyar történelem összefüggéseit
- értékelje a magyar kultúra kimagasló eredményeit, európaiságát
- épüljön nemzettudatába és értékrendszerébe erkölcsformáló erőként a XIX. sz. eleji magyar nemzeti mozgalom célja, eszméje és kimagasló képviselőinek tevékenységeit
- folyamatos térképhasználat és időrendi viszonyítás mellett jusson el a források elemzésének készség szintjére: legyen képes megalapozott ítéletalkotásra
- értse a meghatározó ideológiákat, a filozófiai magyarázatok alapelemeit, azok társadalmi hátterét
- nagyra értékelje a nemzeti kultúráért hozott személyes áldozatokat, erőfeszítéseket
- fejlessze ismeretszerzési és adatfeldolgozási képességét a statisztikai táblák, grafikonok segítségével, diagramok elemzésével
- ismerje meg egy-egy társadalmi csoport életmódját, kultúráját.
- becsülje nemzetét, öntudatos magyar legyen

FEJLESZTENDŐ KOMPETENCIÁK

1. Ismeretszerzés, tanulás

Ismeretszerzés különböző írásos forrásokból, hallott és olvasott szövegekből. Gyűjtött információk önálló rendszerezése és értelmezése. Olvasmányokról lényegyet kiemelő, pontos és részletes jegyzetek készítése.

2. Kritikai gondolkodás

Kérdések önálló megfogalmazása a tárgyalt témával kapcsolatban. Társadalmi-történelmi problémák felismerése és megfogalmazása, a tanult ismeretek problémaközpontú elrendezése. Többféleképp értelmezhető szövegek jelentésrétegeinek feltárása.

3. Kommunikáció

Beszélgetés és vita egy-egy társadalmi, történelmi témáról. Saját vélemény érthető megfogalmazása. Mások véleményének türelmes meghallgatása, érvelésének összefoglalása és figyelembevétele. Beszámoló tartása népszerű tudományos irodalomból, történelmi forrásokból. Esszé írása történelmi-társadalmi témákról.

4. Tájékozódás térben –időben

Történelmi korszakok, periódusok nevének használata a történelmi idő tagolására. Az idő ábrázolása tér- vizuális eszközökkel, kronológiai adatok rendezése. Néhány kiemelt esemény, jelenség időpontjának ismerete. A tanultak elhelyezése az időben a kiemelt időpontokhoz képest.

5. Történelmi események és jelenségek problémaközpontú bemutatása

Legyen képes alapvető történelmi események lényeges és kevésbé lényeges elemeinek megkülönböztetésére. Tudjon egyszerű kérdéseket megfogalmazni történelmi események okairól és következményeiről. Gyűjtsön példákat arra, hogy különböző történelmi régiók fejlődése eltérő ütemű lehet. Források segítségével ismerje fel a nagyobb történelmi régiók közötti fontosabb különbségeket.

TARTALOM

A feudalizmus bomlásának és a kapitalizmus kialakulásának kezdetei Ny.-Európában.

A feudalizmus megmerevedése Közép- és Kelet-Európában. A felfedezések és a gyarmatosítás kezdetei. A tőkés gazdálkodás kibontakozása. A reformáció és rekatolizáció. Kísérlet a Habsburg-világbirodalom megteremtésére. Németalföld szabadságharca. Abszolutizmus Angliában és Franciaországban. A harmincéves háború. Közép- és Kelet-Európa.

A három részre szakadt Magyarország

A török hódítás és Magyarország szétesése. Harcok a török terjeszkedés ellen. A hódoltság Függetlenségi mozgalmak és országegyesítő kísérletek Bocskai István és Bethlen Gábor. Zrínyi Miklós. Gazdasági fejlődésünk a XVI.sz. elejétől a XVII.sz. közepéig. Társadalmi változások. Az örökös jobbágyság rendszere. Művelődés, reformáció, rekatolizáció.

Polgári forradalom Angliában.

Az abszolutizmus fénykora, és válsága Franciaországban. Közép- és Kelet-Európa nagyhatalmai. Az angol polgári forradalom. Polgárháború és köztársaság. Katonai diktatúra, alkotmányos királyság. XIV. Lajos abszolutizmusa. Az abszolutizmus válsága. A felvilágosodás. A felvilágosodott abszolutizmus Közép- és Kelet- Európában. A barokk.

Szabadságküzdelmeink a Habsburg- abszolutizmus ellen és a török uralom megszűnése.

Az ország újjászerveződése a XVIII. században. A kuruc mozgalom. Thököly Imre fejedelemsége. A török kiűzése. A Rákóczi- szabadságharc. Népeségi viszonyok, gazdaság és társadalom. A Habsburg- abszolutizmus és a magyar rendek viszonya.

A forradalmak kora.

Az USA létrejötte. A nagy francia forradalom. Az abszolutizmus bukása, alkotmányos monarchia. Polgárháború, diktatúra. A napóleoni háborúk. Az ipari forradalom, termelés, technika. Az ipari forradalom következményei.

A polgárosodás kezdetei Magyarországon.

Magyarország a napóleoni háborúk idején. Az 1815-ös európai újjárendezés hatása. A reformkor gazdasága. Társadalmi változások. A reformkor első évtizede; reformmozgalom az 1840-es években. A nemesi vármegye. A magyar nemzeti kultúra fejlődése. A XIX.sz. első felének életviszonyai.

TANKÖNYV

forrásgyűjtemények

Ujvári Pál: A középkor története

Száray Miklós-Szász Erzsébet: Történelem II.

Száray Miklós: Történelem III.

Bihari Péter: Polgári társadalmak és nemzetállamok

Történelmi atlasz

Földrajzi atlasz

TÖRTÉNELEM

10. évfolyam

Évi óraszám: 74 óra

CÉLOK ÉS FELADATOK

- Az újkor egyetemes és magyar történetének az 1820-as évektől 1914-ig terjedő szakaszának megtanítása
- Az adott korszak kronológiai és topográfiai ismereteinek elsajátíttatása
- az egyetemes és magyar történelmi folyamatok fogalomrendszerének megismertetése az összefüggések megértetése
- Az elemzett egyetemes és magyar történelmi események által bővüljön a tanuló politikai, jogi, szociológiai, filozófiai és művészettörténeti ismeretanyaga
- A történelmi folyamatok megértetése, különböző forrástípusok segítségével
- A kiemelkedő személyiségek példája által a nép, nemzet, haza iránti elkötelezettség kialakulásának, a pozitív emberi értékek további megerősödésének támogatása

ÁLTALÁNOS KÖVETELMÉNYEK

A tanuló - legyen képes az 1820-as évektől az első világháborúig terjedő korszak egyetemes és magyar történelmének áttekintésére, az adott témákban megjelentetett legfontosabb események és folyamatok megismerése által

- ismeret szintjén sajátítsa el az adott időszak kronológiai és topográfiai tényanyagát
- ismerje a megtanított korok és országok /régiók/ anyagi és szellemi kultúrájának fogalmait jellemző vonásait
- értse és értelmezze a gazdasági, társadalmi politikai és szellemi kulturális folyamatok adott korban megjelenő sajátosságait
- legyen tisztában azzal, hogy a Föld különböző régióiban eltérő folyamatok, eltérő gazdasági- társadalmi viszonyokat eredményeznek
- lássa az összefüggéseket az egyetemes és a magyar történelem minden szférája között
- legyen ismerete a jogállamiságról és az állampolgári aktivitásról
- érzelmi azonosulással ismerje a hajdan volt emberek küzdelmeit, mindennapi életét
- becsülje és építse történelemszemléletébe a korszak szellemi értékeit és alkotásait, ezek létrehozóit. Épüljön nemzettudatába és erkölcsformáló példaként lássa a magyar nemzeti mozgalom nagyjainak eszméit, személyüket
- legyen képes önálló véleményalkotásra a napi politikai, erkölcsi, művészeti kérdésekben
- legyen képes önálló forráselemzésre, összehasonlító elemzésre

FEJLESZTENDŐ KOMPETENCIÁK

1. Ismeretszerzés, tanulás

Ismeretszerzés különböző írásos forrásokból, hallott és olvasott szövegekből. Gyűjtött információk önálló rendszerezése és értelmezése. A történelmi múlt rekonstruálása különböző jellegű források alapján. Előadás önálló jegyzetelése.

2. Kritikai gondolkodás

Társadalmi-történelmi problémák felismerése és megfogalmazása, a tanult ismeretek problémaközpontú elrendezése. Többféle képp értelmezhető szövegek jelentésrétegeinek feltárása. Különböző társadalmi-történelmi jelenségek összehasonlítása. Önálló vélemény megfogalmazása társadalmi, történelmi eseményekről, jelenségekről és személyekről.

3. Kommunikáció

Beszélgetés és vita egy-egy társadalmi, történelmi témáról. Saját vélemény érthető megfogalmazása. A vita során a véleménykülönbségek tisztázása, a saját álláspont gazdagítása, továbbfejlesztése mások véleményének figyelembevételével. Esszé írása történelmi-társadalmi témákról.

4. Tájékozódás térben –időben

Néhány kiemelt esemény, jelenség időpontjának ismerete. A tanultak elhelyezése az időben a kiemelt időpontokhoz képest. A világtörténelem, az európai történelem és a magyar

történelem eltérő időbeli ritmusának és kölcsönhatásainak elemzése. Különböző időszakok történelmi térképeinek összehasonlítása, a változások hátterének feltárása.

5. Történelmi események és jelenségek problémaközpontú bemutatása

Legyen képes történelmi események okait, következményeit megkülönböztetni.

Legyen képes egyes fontosabb történelmi események következményeit és a benne részt vevők szándékait összevetni. Legyen képes történelmi események okait, következményeit megkülönböztetni.

Legyen képes egyes fontosabb történelmi események következményeit és a benne részt vevők szándékait összevetni. Hozzon példát arra, hogy a politikai, társadalmi, etnikai és gazdasági viszonyok hogyan befolyásolják az egyes korszakokban élők életmódját, mentalitását.

Legyen képes bemutatni a társadalmi csoportokat eltérő szempontok (pl. műveltség, életmód, gazdasági helyzet) szerint. Legyen képes egy-egy kiemelkedő történelmi személy életútját bemutatni, közösségformáló, társadalomalakító tevékenységét felismerni.

TARTALOM

A Szent Szövetség Európája.

A restaurált és polgári Franciaország. Liberalizmus és nacionalizmus. Mozgalmak a Szent Szövetség ellen. A népek tavasza. A forradalmak mérlege.

Európa nagyhatalmai a XIX. sz. első felében.

Anglia, Franciaország, Poroszország. Ausztria, Oroszország. A korszak fő eszméi. Szocializmus és munkásmozgalom. A forradalmak korának művészeti élete.

1848. március 15-e: közvetlen előzmények és részletes eseménytörténet. Pozsony - Bécs - Pest. Magyarország és az európai forradalmak. Az 1848-as törvénykönyv. A Batthyány-kormány és nehézségei. Az egyes társadalmi csoportok viszonya a polgári átalakuláshoz. A népképviselői országgyűlés. Az udvar és a nemzetiségek. A szeptemberi válság. Külpolitikai helyzet. A horvát támadás és visszaverése, a bécsi forradalom októberben — felkészülési lehetőség.

A szabadságharc államgépezete. Windisgrätz támadása. Görgei és Bem téli hadjárata. A megvalósult álom hónapja; a Függetlenségi Nyilatkozat.

A nemzetközi helyzet; orosz katonai túlerő beavatkozása. a szabadságharc leverése.

A nemzetiségi mozgalmak és a magyar állam.

A kapitalizmus világméretű elterjedése.

Gazdasági változások a fejlett kapitalizmus világában. A második ipari forradalom. A századvégi nekilendülés, egyenlőtlen fejlődés. Az átalakuló társadalom. Munkásmozgalom. Életmód-, és értékvtáltás; eltömegesedő társadalom.

A hatalmi viszonyok megváltozása Európában.

A krími háború; az olasz és a német egység. III. Napóleon és a bonapartizmus kudarca.

Polgárháború az USA-ban.

A kapitalizmus behatolása az Európán kívüli fejletlen világba. Régi és új gyarmattartók a világ képe 1800 körül. A francia forradalom hatása: Dél-Amerika felszabadulása. A Monroe-elv. A Brit Birodalom és érdekei a Föld különböző régióiban. India, Kína, Japán. Az ópiumháborúk és következményei. A még ismeretlen földrészek.

A nagyhatalmak a XIX.sz. utolsó évtizedeiben és a XX.sz. elején.

Az állam a század végén. A birodalmi politika, Nagy-Britannia, Franciaország. Az egyenlőtlen gazdasági fejlődés hatása. Németország gazdasági, társadalmi viszonyai. Bismarck külpolitikája. Ausztria - Magyarország. Oroszország a XIX.sz. végén.

Nagyhatalmi ellentétek és szövetségek.

Az imperializmus. Válságok és kis háborúk. Szövetségi rendszerek és megerősödésük. Harc a világ újra felosztásáért.

A tudományok fejlődése.

A technika és a tudomány hatása a művészetekre.

Magyarország a Habsburg-önkényuralom idején.

Föderáció vagy centralizáció. A neoabszolutizmus, centralizált kormányzás, a Bach-rendszer, Schmerling-provizórium. Nemzetiségi politika. Politikai magatartások, passzív ellenállás. Deák Ferenc Politikai kitartás, gazdasági megrendülés. Az első kiegyezési kísérlet, az októberi diploma, februári pátens. Az országgyűlés. Teleki László - Deák Ferenc. A provizórium és a német egység kérdése.

Ausztria és a nemzetiségek.

A Húsvéti cikk. Az emigráció politikája, Kossuth illúziói és a realitások 1866-ban. A kiegyezés és mérlege.

Népesség a gazdaság a dualizmus korában.

A kettős monarchia megszervezése. Az átalakuló társadalom. A politikai élet fő színterei. Államszervezet, pártok reformok. A soknemzetiségű monarchia. A dualizmus korának műveltsége; oktatáspolitikai.

Az Osztrák-Magyar Monarchia válsága.

Külpolitika, magyarországi feszültségek; nemzetiségek, szoc.demokrácia, parasztmozgalmak, polgári radikálisok. A zsidóság és az asszimiláció. A millenium. A századelő válsága: a közjogi kérdés. Kormánypolitika 1914-ig /válság, nemzeti ellenállás, koalíció, nemzeti munka/ Tisza István.

TANKÖNYV

forrásgyűjtemények

Száray Miklós: Történelem III.

Bihari Péter: Polgári társadalmak és nemzetállamok

Bihari-Dupcsik-Repárszky: Európa fölénye és katasztrófája

Történelmi atlasz

Földrajzi atlasz

TÖRTÉNELEM

11-12. évfolyam

Évi óraszám: 111 óra

CÉLOK ÉS FELADATOK

- Az újkor 1914-től napjainkig tartó egyetemes és magyar történelmének megtanítása.
- Az áttekintendő korok és folyamatok időrendi adatainak és földrajzi ismereteinek elsajátíttatása
- Az egyetemes és magyar történelmi folyamatok fogalomrendszerének megismertetése az összefüggések, kapcsolódások, visszahatások megértésére. A történelem tananyag, különösen a részletesen elemzett egyetemes és magyar történelmi események kapcsán bővüljön közgazdasági, jogi, politikai, szociológiai, filozófiai és művészettörténeti ismeretekkel.
- A XX. század megismertetett egyetemes és magyar történelmi folyamatainak a jelennek való összevetése, a mai világunk jelenségeinek, ellentmondásainak, eredményeinek közvetlen előzményeit megmutatva.
- A történelmi folyamatok adatsorokkal, forrásokkal ezek elemzésével való megvilágítása.

ÁLTALÁNOS KÖVETELMÉNYEK

A tanuló

- legyen képes az 1914-től napjainkig érő egyetemes és magyar történelem áttekintésére, az egyes témákban megjelölt legfontosabb történelmi jelenségek és folyamatok megismerésével
- ismeret szintjén sajátítsa el az adott időszak egyetemes és magyar történelem törzsnegyként megjelölt kronológiai és topográfiai adatait
- ismerje a megtanított korok és országok / régiók / anyagi és szellemi kultúrájának fogalmait, jellemző vonásait
- értse és értelmezze a gazdasági, társadalmi, politikai és szellemi kulturális folyamatok adott korban megjelenő sajátosságait
- tudja, hogy a Föld különböző régióiban eltérő folyamatok eltérő viszonyokat eredményeznek
- legyen globális képe mai világunkról, és legyen képes ebbe szervesen elhelyezni napjaink jelentős változásait
- lássa az összefüggéseket és folyamatokat az egyetemes és a magyar történelem kapcsolatában, az objektív gazdasági, társadalmi, politikai viszonyok és a humán szféra között
- megfelelő szinten tudjon számot adni a politikai demokrácia és a jól működő piacgazdaság életéről, a jogállam és az állampolgári aktivitás szükségességéről, előnyeiről. Ismerje a totalitárius rendszerek embertelenségét
- ismerje és igyekezzen megérteni az adott korszak embereinek mindennapi életét
- építse történelemszemléletébe a korszak értékeit, kiváló személyeit
- épüljön nemzettudatába erkölcsi példaként is századunk magyar történelmének világtörténelmi példát is adó néhány újrakezdése /1956;1989/
- legyen képes önmaga társadalmi kötődéseit reálisan megfogalmazni, tudja értelmezni, vállalni nemzeti hovatartozását
- gyakorlott térképhasználat és időrendi viszonyítás mellett készségszinten és önállóan elemezze a forrásokat

FEJLESZTENDŐ KOMPETENCIÁK

1. Ismeretszerzés, tanulás

Ismeretszerzés különböző írásos forrásokból, hallott és olvasott szövegekből. Gyűjtött információk önálló rendszerezése és értelmezése. A legfontosabb történelmi kézikönyvek, atlaszok, lexikonok ismerete és használata. A tanultak felhasználása új helyzetben. Előadás önálló jegyzetelése.

2. Kritikai gondolkodás

Társadalmi-történelmi problémák felismerése és megfogalmazása, a tanult ismeretek problémaközpontú elrendezése. Történelmi-társadalmi adatok, modellek elemzése. Történelmi szereplők, társadalmi csoportok, intézmények viselkedésének elemzése. Az információforrások kritikus kezelése. Önálló vélemény megfogalmazása társadalmi, történelmi eseményekről, jelenségekről és személyekről.

3. Kommunikáció

Beszélgetés és vita egy-egy társadalmi, történelmi témáról. Saját vélemény érthető megfogalmazása. A különböző információforrások elemzéséből levont következtetések, illetve különféle társadalmi-történelmi összefüggések szóbeli kifejtése. Esszé írása történelmi-társadalmi témáról, ennek kapcsán bizonyítékok és cáfolatok kifejtése, következtetések levonása.

4. Tájékozódás térben –időben

Néhány kiemelt esemény, jelenség időpontjának ismerete. A tanultak elhelyezése az időben a kiemelt időpontokhoz képest. Különböző időszakok történelmi térképeinek összehasonlítása, a változások hátterének feltárása. A történelmi tér változásainak leolvasása különböző térképekről.

5. Történelmi események és jelenségek problémaközpontú bemutatása

Legyen képes az egyes nagy történelmi korokra jellemző néhány kormányzati struktúrát összehasonlítani. Legyen képes a kormányzás szintjeit megkülönböztetni, és formáit különböző korokban (*pl. központi kormányzati intézmények, helyi közigazgatás, megyék, városi önkormányzat*) bemutatni. Legyen képes bemutatni az állam és az egyház viszonyának változásait különböző korokban. Ismerje az emberiség fejlődése során megfogalmazott korszakokat meghatározó eszméket, ideológiákat. Legyen képes a nemzetállamok kialakulásának történelmi körülményeit, jellemzőit bemutatni. Legyen képes feltárni és értelmezni a felekezeti, társadalmi, politikai és népesedési viszonyok kölcsönhatását.

Legyen képes felismerni és jellemezni egyes korok meghatározó gazdaságpolitikáját. Legyen képes a műveltségi viszonyok és a gazdaság összefüggéseit értelmezni. Legyen képes források alapján történelmi események okait, következményeit és a résztvevők szándékait összehasonlítani, a közöttük levő összefüggésekre rámutatni. Legyen képes szabadon választott történelmi jelenségek változásait hosszabb időtávon végigkísérni. Legyen képes egy ország vagy régió történelmét szabadon választott szempontból hosszabb időtávon keresztül bemutatni. Legyen képes a tanult történelmi korokat sokrétűen (*pl. társadalomtörténeti, gazdaságtörténeti, művelődéstörténeti szempontból*) összehasonlítani.

TARTALOM

A háború kirobbanása, Sarajevó, hadüzenetek. Hadműveletek áttekintése. A háborút eldöntő tényezők, a hadigazdaság. Az antant békecéljainak változása. a vereségek és békék. Breszt - Litovszk, a Párizs környéki békék. Kelet- Európa és Közel- Kelet. A szomszédos országok és az uralmuk alá került magyarság; a balkanizált Kelet- Európa.

A háború következményei, a civil társadalom hiánya vagy összeomlása, hatalomra törő ideologikus mozgalmak. A bolsevik mozgalom, Lenin. Az orosz forradalom, a bolsevik hatalomátvétel, polgárháború, intervenció, szovjet rendszer. Az olasz fasizmus, a német nemzeti-szocializmus előzményei.

A monopolkapitalizmus és az állam gazdaságpolitikája. A hadigazdaság, a 20-as évek liberalizmusa. Válságok és stabilizációk 1918 után. A nagy konjunktúra és a gazdasági világválság. Keynes elmélete, Roosevelttel gazdaságpolitikája, az állami beavatkozás. Új gazdaságpolitika a legfejlettebb államokban.

A szovjetrendszer kiépülése, a NEP, párton belüli küzdelmek. Sztálin és az 1928/29-es fordulat. Tervgazdálkodás, totálisan ellenőrzött társadalom, pártállam. A SZU a 30-as

években. A náci párt és Hitler. A totális állam kiépítése. Az új háborúra készülő Európa; konfliktusok, Népszövetség, Komintern. A spanyol polgárháború. Ausztria sorsa. A fasizálódó Kelet-Európa. Nemzetközi erőviszonyok 1936-39. A szovjet-német paktum.

Magyarország az I. világháborúban. A hadüzenet, Tisza István aggályai, háborús lelkesedés, a hátszág növekvő terhei, a hadigazdaság. A Monarchia hadviselése 1914-1918. A különbéke realitása, az antant magatartása. IV. Károly tervei. Kormányzati válság. A szoc. dem. párt tevékenysége. Összeomlás, fegyverszünetek. Magyarország tragédiája. Károlyi Mihály politikája, az őszirózsás forradalom. A polgári demokrácia, az ország nemzetközi elszigeteltsége. 1919. Tanácsköztársaság, vörös terror, fehérterror. Román megszállás. Horthy Miklós és az ellenforradalom.

Keresztény nemzeti kurzus. Trianon és következményei. Politikai és gazdasági stabilizáció. Teleki és Bethlen. Konzervatív reformok, Klebelsberg Kuno működése. Gazdasági és politikai válság; kényszerpálya. A 30-as évek társadalmi, politikai, kulturális viszonyai. Gömbös kísérlete. Ideológiák, szélsőségek. Az országgyarapítás és következményei; az irredenta mozgalom. Magyar külpolitikai aktivitás 1927-1938. A kisantant. Német orientáció és olasz orientáció. Imrédy miniszterelnöksége. Revíziós sikerek és Teleki dilemmája. A zsidókérdés, a német sikerek hatása. Sodródás a világháború felé, gazdasági kapcsolatok Németországgal. A hadbalépés. Jugoszlávia szétesése, Dél visszatért.

A II. világháború okai, a német élettér. A világháború kezdete, „furcsa háború." A német sikerektől a lassú fordulatig. Az antifasiszta koalíció és ellentmondásai. Felülkerekednek a szövetségesek. A háború befejezése, a szövetségesek győzelme. Teherán, Jalta, Potsdam. Az ázsiai térség, Japán veresége, a világ felosztása.

Magyarország a II. világháborúban. A Bárdossy-kormány. Hadüzenet a SZU-nak. A katonai részvétel története és számszerű adatai 1941-1944. A kormánypolitika, a „Kállay-kettős". A kiugrási tervek, német megszállás. Antifasiszta mozgalom. Konszolidált megszállás, a zsidókérdés. Sztójai-kormány. Sikertelen kísérlet a háború befejezésére. A nyilas uralom, Magyarország a megsemmisülés határán. Két kormány, két rendszer. Magyarország háborús veszteségei emberben és anyagban. Kényszerszolgálat, áttelepítés, kitelepítés. A bosszú; gazdasági katasztrófa, jóvátétel. A megszállt ország, a Trianont is felülmúló új béke. Magyarország a szovjet érdekszférában.

A hidegháború, a két pólus. A háború nyertesei, a szuperhatalmak. A SZU megnövekedett szerepe, az USA a tökéletes világ vezető hatalma. Politikai konfrontáció Kelet-Európában. A Marshall-terv, a német kérdés, a berlini válság. Korea, kommunista agresszió. A világháború veszélye, az ENSZ szerepe. Feszültségek és enyhülés 1955-1962. A két tábor viszonya 1962-85.

A szovjet tömb kiépítése, az európai és ázsiai szovjetrendszerek. az ideológia terminusa: népi demokrácia, a szocializmus alapjainak lerakása, a fejlett szocializmus. Ideológia és valóság. A Kominform szerepe. Sztálin, XX. kongresszus; a hruscsovi és a brezsnyevi kor; a szovjet rendszer válsága. Utolsó expanzió a 70-es években. Az összeomlás.

A kapitalista világ jelenkori története. A védekező majd szövetkező országok, katonai szövetségek. Az USA-hegemónia De Gaulle és Kennedy új irányzata. Az európai integrációs folyamatok 1957-től napjainkig. Japán és az ázsiai „kis tigrisek " Kína felzárkózási kísérlete. A gyarmati világ felbomlása. Vietnám, Kuba. Az „olajsokk " a nagy recesszió. A Reagan-Tatcher-i kapitalista reneszánsz.

A harmadik világ. A gyarmati és befolyási övezetek, a nemzeti felszabadítási mozgalmak és azok ideológiája. A forradalmi háború és az erőszakmentesség. Mao Ce-tung, Gandhi.

Szovjet és amerikai segítség. A harmadik út kérdése. Felzárkózók és leszakadók. Észak és Dél ellentéte. A XX. század mérlege: teljesítmények és megoldatlan problémák.

Magyarország a szovjet rendszerben. Korlátozott demokrácia, az 1945-ös választások. Az 1946-1948 évek politikatörténete. Az MKP és a SZU. Szalámitaktika, gazdasági tervek. Proletárdiktatúra, párturalom. Totális hatalom, ÁVH. Rákosi pártvezetése; ideológia, iparosítás. A hagyományos társadalom szétzúzása. Nemzet ellenes politika; az elcsatolt magyarság elárulása. Válsághelyzet, Nagy Imre.

Sztálin halála utáni helyzet, kommunista, reformerők, Petőfi-kör. A kommunista diktatúra összeomlása 1956. „Két hét szabadság” Békés forradalomból nemzeti szabadságharc. Átmeneti győzelem. A nemzetközi helyzet. Kádár és Hruscsov. A kommunista bosszú 1956-1963. 1956 megítélése a szabad világban; magyar kérdés az ENSZ-ben, hazai történelemhamisítás.

A Kádár-rendszer: az új hatalom erői, bázisa, kiszolgálói. A konszolidáció kényszere, „gulyáskommunizmus” a „legvidámabb barakk” A 60-as évek reformkísérletei és kudarcai. Az MSZMP uralma a nemzeten. Gazdaság, társadalom, mindennapi élet. Az ország eladósodása. Magyar sors a „baráti szocialista” szomszédainknál, az MSZMP és a kormányok felelőssége. A közvélemény állandó és sikeres manipulálása.

A csódtömeg és rendszerváltoztatás. A 80-as évtized. A nemzetközi helyzet hatása. Tényleges reformerők és az ellenzék. A SZU összeomlása. Szabad választás, polgári demokrácia lehetősége.

A tudomány és a technika a XX. században, csúcsteljesítmények 1918-tól napjainkig. Tömegtermelés, automatizálás. Információs forradalom. A világgazdaság kiteljesedése, integrációs folyamatok. Az un. fejlett gazdaság. Vallásos és vallást pótló magyarázatok. Az iszlám a XX. században. A gazdaság és társadalom elméletei, a ciklusok tana. Keynes és a monetaristák. A szervezett kapitalizmus. A konvergencia- elméletek. A jóléti társadalom. Az amerikai életforma, amerikanizált világ. Érdekvédelmi szervezetek, munkásmozgalom. Politikamentes tömegmániák - tömegkommunikáció, fogyasztható kultúra. A mindennapi élet.

Az egyre mélyülő világszakadék: a harmadik világ. Demográfiai kérdés: a jólétben elfogyó nemzetek? A fogyasztó önzése, az egoizmusra épülő rend. Szabadság és szabadosság, liberalizmus a XX. sz. végén. Környezetszennyezés, globális válság. Az erkölcsi értékek és a hagyomány elvetése - ennek várható következményei.

TANKÖNYV

forrásgyűjtemények

Bihari-Dupcsik-Repárszky: Európa fölénye és katasztrófája

Dupcsik-Repárszky-Ujváry: A globális világ felé

Kaposi-Szabó-Száray: Feladatgyűjtemény az új történelem érettségihez 9-10, 11. és 12. évfolyamoknak